

'VANHALLA VINNILLÄ KUMMITTELEE'

Näin runoili Ilmari Iki-Kianto:

"Siellä on vanhoja kirjoja valii/kuulaton pullo ja puntari-puu... / Kaikki ne heittävät mullin malin / pystyssä tukka ja irivissä suu".

Samanlaiset ovat kenen hyvänsä tunnelmat, kun hän lähtee vanhalle vinnille, meni sitten tutkimaan, hakemaan jotain tai muuten vain ja muissa asioissa.

Meittiä on moneksi!

Kuuluu olevan sellaisia, jotka eivät laiminlyö yhtään huutokauppaa eivätkä jätä tutkimatta yhtään purettavaksi tuomitun talon ullakkoa paremmin kuin kellariakaan. Näin väitetään vaikka pahoin minä pelkään, että aina silloin tällöin joku paikka jää tutkimattakin kun ei ole systeemiä. Pari vuotta taaksepäin pyysin päästä jo työmaakonttoriksi muuttuneen vanhan talon puolikkaan puolilavomelle vintille, vaikka tietämäni mukaan kaikki olikin tutkittu, olipa talonmistaja ennen kuolemaansa omakätisesti testamentannut kaiken arvoikkaan hyväksi harkitsemiinsa paikkoihin. Mikähän minut sinne vetikin, en tiedä, mutta niin vain kävi, että yksi roskalaatikoista osoitautui vanhojen valokuvalevyjen kokoelmaksi, jonka urakoitsija sitten ystävällisesti toimitti kotiini tutkittavaksi. Takitilleen tutkimatta on vieläkin, mutta mielenkiintoiselta vaikuttaa. Kunhan ei olisi Oulustakin sellaisia negatiiveja, että ovat ainoiskappaleita.

Puhuin tuonnoin vanhasta kirjasta, jonka erään "tutkimusmatkan" yhteydessä löysin. Muutakin sieltä silloin löytyi, oli "Barckin tykönä" painettua, oli "Prändätty J. E. Frencellin ja Pojan tykönä", mutta ei satunut yhtään Frencellin lesken tykönä prändättyä. "Oulusa 1832" on tässä nyt esillä olevassa Barckin tuotteessa, jonka nimi kokonaisuudessaan kuuluu: "Jesuxen Nimeen! / Halullisten Sieluin / Hengelliset Laulut, / Keskinäisexi Ylösrakennuxexi / Uskosa ja Cristillisyydesä / Näillä wiimeisillä lopun ajoilla."

Painettu 1832, kuten jo sanoin. Niinkuin kai tuohon aikaan usein, oli kansilehti alunpitäen tavallista painopaperia ja kirjanen siis nidottu. Useimmiten ne kuitenkin sidottiin. Tämä "Hengelliset Laulut" sidottiin 1836 tai hieman myöhemmin, ja "hollantilaisen ruskean" spiraalimaisiin nauhakuvioiden koristellun kannen sisäpuoli on vuorattu Oulun Wiikko-Sanomien lehden kaistaleella, etusisäkansin niinkuin takasisäkansikin. Tämä OWS:n numero on painettu 1836. Kolmannelle kansisivulle sattunut (tai satutettu) teksti tuntuu olevan lehtisen viimeiseltä sivulta, koska siinä esiintyy sekä painopaikka että vuosi. Näiden mainintojen yläpuolella huomautetaan "Präntti-wirheistä". "Tämän eellimäisen Numeron monesa riwisä seisoo totiminen; lue 's totinen. Saman numeron monella sivulla — —."

Olisipa lysti katsoa sanomista 1836, mihin kohtaan "totiminen" on sattunut, kun se vielä toisella viikolla piti oikaista. Olisikohan tullut juotetuksi "todi" paikassa, jossa piikittelyn aihe liian helposti oli tarjolla.

Otsikolla "Julistus" tiedottaa julkaisija, Barck, omaa asiaansa tähän tapaan:

"Joka haluaa näitä, monen anottua, uudelleen ulostulewia Oulun Wiikko-Sanomien, lukiaksensa, toimittakoon niitä kotiansa likimmäisestä Posti-Konttuorista, josta niitä koko vuosikerta, postirahonensa, maksa 5 Ruplaa ja 45 kopeikkaa, paperirahaa, ja sopikoon erittäin, niitten lähettämisestä kotiinsa, saman Posti-Konttuorin Herran kansa; taikka hankkikoon itelleen jonku muun Asia-miehen, joka ottaa postista hänen Awiisinsa ja toimittaa ne hänelle käsiin.

Sille, joka ottaa nimetyt Sanomat suoraan täältä, Kirjan-Präntistä, maksawat ne ainoastaan 3 Paperi-Ruplaa."

"Uudelleen ulostulewia"...

Ihmettelin aluksi, mutta sitten sytytti ja tarkistin: aivan oikein, OWS oli tuon mainitun vuoden 1836 alusta alkanut jälleen ilmestyä oltuuan nukuksissa kaksi edellistä vuotta. Sanomien ensimmäinen vuosikerta oli ilmestynyt 1829. Vuonna 1832 lehti oli ollut koko suuriruhtinaanmaan ainoa suomenkielinen lehti, mutta oli 1833 saanut seurakseen Viipurin ensimmäisen lehden, Sanansaattajan. Vv. 1834—5 Barck ei ollut lehteään painattanut, mutta aloitti sitten taas "monen anottua".

Minusta tosiaan tuntuu, että kirjansitoja on tieteen tahtoen sijoittanut tämän paperikaistaleen "Hengellisiin Lauluihin" sillä tavalla näkyviin, että joku sen sieltä joskus maailmassa lukisi. Sitojaa ei kuitenkaan mainita, niinkuin ei — valitettavasti — yleensäkään mainita. — Olisikohan ollut "Pärtaaleja" tai heidän edeltäjiään! Kirjansidonnan perinteet samoin kuin kirja- ja paperikaupankin ovat Oulussa painoperinteitä ja kustantajaperinteitä vanhemmat.

Lopuksi tällaisesta kirjasesta tapaa myös sen omistajan nimen tai puumerkin, joskus hyvinkin mielenkiintoisia merkintöjä. Tässä on ilmeisesti mainittu useitakin omistajia. Kansilehdellä, sisäpuolella, marginaalissa, niin ettei Sanomienkaan präntti peity, on ensin Ewa Stina —, niin, varma en sukunimestä ole, — "Svebäri" ehkä? Kovin olisi sanoisinko oulunseutulaisittain, aitosuomalaisittain kirjoitettu. Svebergiä oletaisin nimittäin tarkoitettuna. Nimen jatkona ovat joka tapauksessa sanat "on tämän kirjan omistajia 184..." Tittelisivun alareunaan sensijaan on kirjoitettu joltisenkin selvästi nimi Anders Teppo ja vuosiluku 1840. Ewa Stinankin nimi toistuu samalla

tittelisivulla ja sitten kolmannen kerran kolmannella kansisivulla. Viikkosanomien marginaalissa taas, ja nyt kyllä aivan selvästi "Swebärinä".

Puhutin päivänä muutamana vanhan kirjanpainaja- ja kirja-kauppiassuvun edustajaa, joka kertoi eräästä kirjatuttavastansa, joka tosiaan kuuluu niihin omituisiin, jotka koettavat pelastaa, mitä pelastettavissa on. Niimpä heidänkin kohdallaan on äsken melkein mahdollittomana pidetty tullut mahdolliseksi. Bergdahlien eri aikoina painattamia kirjasia, kirjoja ja lentolehtisiä on alkanut kertyä perinteen jatkajan hyllyyn. Tämä on sitäkin tärkeämpää, kun tiedämme, että vanhan "Pärtaalin" palaessa sotayönä tuhoutui arvaamaton ja korvaamaton määrä oululaisia painotuotteita, jos tietysti paljon muutakin.

Ilmeellisiä tarinoita voisi kertoa myös esimerkiksi huonekalujen timoilla, mutta riittäköön tämä tästä. Oulunporilaisen soisi suhtautuvan ihmisiin, jotka tällaisesta ovat kiinnostuneita, mutta eiköhän myös asianomaisten olisi syytä "selvyyden välttämiseksi" hankkia lupapaperi tai muu suositus maistraatilta, museolta, Ouluseuralta tai muulta viralliselta tai puoliviralliselta instituutilta.

P a n u